

Aleg. 444

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności około podniesienia mleczarstwa w kraju.

Wysoki Sejmie!

Po raz pierwszy rozdziela się sprawozdanie Wydziału krajowego na część o organizującej się szkole mleczarskiej i część o biurze mleczarskiem, przeto i Komisya gospodarstwa krajowego dla jasności przedstawienia obydwu działów kolejno traktować będzie:

Szkoła mleczarska.

W roku sprawozdawczym zostały grunta pod szkołę wraz z budynkami w Staremmieście pod Rzeszowem zakupione, narazie drobne adaptacje dla praktycznego ruchu mleczarni niezbędne przeprowadzone, tak, że w dniu 1. maja b. r. mógł się faktycznie rozpocząć pierwszy czteromiesięczny kurs mleczarski pod kierownictwem instruktora mleczarstwa krajowego Dra Tadeusza Rylskiego. Dla przeprowadzenia adaptacji potrzebnych w budynkach zakupionych, dla zbudowania budynku administracyjnego, odpowiedniego urządzenia internatu i sal naukowych, a wreszcie dla zorganizowania nauki szkolnej i zastosowania jej do pewnych okresów, odłożył Wydział krajowy dalsze kursa w szkole do 1. listopada r. b. Wydział krajowy zaznacza, że opracowany już projekt statutu organizacyjnego dla szkoły mleczarskiej oparł na tych zasadach, na których oparty był projekt stałych kursów Wysokiemu Sejmowi w r. 1900 przedłożony; statut będzie Wysokiemu Sejmowi przedłożony po uzyskaniu aprobaty ze strony c. k. Ministerstwa rolnictwa.

Wedle przedłożenia Wydziału krajowego ma się personal nauczycielski szkoły składać z fachowego nauczyciela oraz kierownika szkoły, z dwu instruktorów serkarstwa i mleczarstwa i co się tyczy nauk religii i przedmiotów ogólnie kształcących, to te mają być poruczone nauczycielom pomocniczym za remuneracją. Płacę dla kierownika zakładu, który ma być urzędnikiem etatowym, a razem obydwóch instruktorów reguluje Wydział krajowy na podobnych zasadach, jakie są ustalone dla personalu nauczycielskiego w niższych szkołach rolniczych.

Praktyczne roboty dla szkoły zapewnił Wydział krajowy przez pobór mleka od spółki producentów z okolicy Rzeszowa i przeróbkę na rachunek właścicieli mleka. Komisya gospodarstwa krajowego uznaje ten sposób zapewnienia przedmiotu naukowego dla szkoły, bez ryzyka przedsięwziętego dla funduszu krajowego, za korzystny a to co najmniej na tak długo, dopóki przeróbka mleka przy szkole się nie ustali, a szczególnie dopóki sery tam wyrabiane nadewszystko sery twarde dobrej marki nie uzyskają.

Komisya gospodarstwa krajowego przyjmuje z uznaniem do wiadomości skuteczne zabiegi Wydziału krajowego, około powołania do życia szkoły mleczarskiej i wyraża nadzieję, że Wydział krajowy przez odpowiedni dobór personalu nauczycielskiego, dobry statut organizacyjny i plan naukowy, zrobi ze szkoły dźwignię do rozwoju w kraju jednej z tak ważnych gałęzi przemysłu rolniczego.

Komisya gospodarstwa krajowego konstatuje z przyjemnością, że preliminowane koszta inwestycyjne na zakupno gruntów, budynków, przeróbki potrzebne starych budynków i dobudowę nowych preliminowane na kwotę 80.634 Koron, świadczą o bardzo oględnej gospodarce Wydziału krajowego, zastosowanej do obecnego położenia budżetu krajowego. Sposób pokrycia tych wydatków jest zarówno zastosowanym do potrzeby budżetowej, gdyż wydatki na razie pokrywa Wydział krajowy pożyczkami 3% w funduszu krajowym dla przemysłu rolniczego zaciąganiem w miarę potrzeby, a zwrot tych pożyczek nastąpi przez współkonkurujące fundusze c. k. państwowy i krajowy.

Biuro mleczarskie.

Biuro mleczarskie składać się ma wedle organizacji z trzech osobistości: instruktora mleczarstwa, adjunkta tegoż instruktora i pomocnika instruktora.

Ponieważ posada pomocnika dotąd obsadzoną nie była, a adjunkt instruktora w osobie Stefana Bajorskiego, ze względu na potrzebę popierania przemysłu mleczarskiego w zachodniej części kraju do c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego przydzielonym został, ciążyła cała czynność biurowa na osobie instruktora mleczarstwa. Gdy Dr. Ryłski w okresie sprawozdawczym zatrudniony organizacją szkoły mleczarskiej w Staremmieście, chyba nie wiele czasu agendom swojej właściwej służby poświęcić mógł, winna Komisya gospodarstwa krajowego podnieść, że dwunastoletnie zabiegi około podniesienia mleczarstwa w kraju, bardzo dodatnie rezultaty wydały, skoro i w tym czasie rozwój postępuje, choćby bez wydatniejszej fachowej pomocy biura mleczarskiego. Ten pocieszający objaw dostrzegalnym w spółkach mleczarskich a zarówno i we wzrastającej produkcji masła, która niewątpliwie i jakościowo się poprawia. Nie posiadamy wprowadzić na udokumentowanie wzrastającej produkcji masła dat statystycznych, pomimo tego na mocy znajomości stosunków twierdzić można, że wzrost tej produkcji jest nie wątpliwym.

Komisya gospodarstwa krajowego żałuje, że podwójne zajęcia Drowi Ryłskiemu nie pozwoliły zebranego materiału co do produkcji masła w kraju uporządkować i wyraża nadzieję, że wykończenie tej pouczającej pracy w bliskim czasie nastąpi. Że wyrób masła jakościowo się poprawił i ujednostajnił, wykazał wynik mleczarskiej wystawy w Przemyśle, odbytej w roku bieżącym.

Komisya gospodarstwa krajowego nie może przy tej sposobności pominąć uwagi, że urządzenie wystaw mleczarskich sezonowych, uważa za dzielny środek do podniesienia mleczarstwa w kraju, tak w kierunku poprawy i ujednostajnienia produkcji nabiałowej, jakoteż dla ułatwiania zbytu; — dla osiągnięcia wskazanego celu jest jednak koniecznym potrzebny, aby wystawy odbywały się z pewnym z góry ułożonym programem, aby program opartym był na zasadach praktyką ustalonych, co najłatwiej wówczas osiągnąćby się dało, gdyby biuro mleczarskie Wydziału krajowego używało swej pomocy fachowej inicjatorom podobnych wystaw.

Wielce dodatnią działalność rozwinął Wydział krajowy w dziedzinie rozwoju mleczarskiego, przez wyrobienie odpowiednich sił fachowych przy pomocy stypendyów zagranicznych, tak że obecnie można mieć wszelką nadzieję, że w najbliższym czasie tak obsadzenie posad w szkole mleczarskiej jakoteż i w biurze fachowymi siłami nastąpić będzie mogło.

Po skompletowaniu biura mleczarskiego będzie mógł personal tegoż biura swoją działalność rozwinąć, a spełnienie zadania będzie tem łatwiejsze, o ile przez kreowanie szkoły odpada zadanie prowadzenia kursów mleczarskich, jakie dotąd na biurze mleczarskiem ciążyło.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża nadzieję, że obecnie również łatwo postępować będzie rozwój działu handlowego dla zbytu masła, czego Wysoki Sejm idąc za wnioskami Komisji gospodarstwa krajowego, od szeregu lat się domagał, a któremu to żądaniu dla braku odpowiednich sił, tylko w bardzo skromnych rozmiarach zadosyć stać się mogło. Z wszelkiem uznaniem musi Komisya gospodarstwa krajowego stwierdzić, że Wydział krajowy zrozumiał wskazywaną potrzebę i zamierza dla umożliwienia organizacji handlowej wyrobić potrzebne siły przez wysyłkę stypendystów za granicę.

Do tegoż samego celu dąży poniekąd i dalszy zamiar Wydziału krajowego, polegający na powołaniu do reorganizacji spółek mleczarskich i zaprowadzeniu tam

odpowiedniego ładu administracyjnego Patronatu spółek oszczędnościowych systemu Raiffeisena. Zamiarowi temu przyklaskuje Komisya gospodarstwa krajowego, wyrażając przytem nadzieję, że skoro w spółkach ład administracyjny panować będzie, sprawa zbytu masła produkowanego przez te spółki w znacznej części rozwiązana zostanie.

Komisya gospodarstwa krajowego uważa za dobre podnieść, że w obec utrwalającej się tak dodatnio organizacyi kółek rolniczych byłoby na przyszłość pożądanem, aby spółki mleczarskie przy powstawaniu wchodziły o ile możności w styczność z tą organizacyą.

Co do strony budżetowej zaznaczyć wypada, że wydatek na urządzenie kursów mleczarskich i stypendyów dla serkarzy, jaki w budżecie roku 1902 w kwocie 6.000 koron figurował, odpada w wysokości 4.000 kor., która to kwota na urządzenie zbytecznych obecnie kursów mleczarskich była przeznaczoną. Wydział krajowy wprowadza natomiast przy budżetach biura mleczarskiego niektóre wyższe żądania i tak: w budżecie roku 1903 i roku 1904 dla pomocnika instruktora mleczarstwa kwotę o 40 kor. wyższą w porównaniu z preliminarzem roku 1902, a nadto w preliminarzu na rok 1904 kwotę nową 800 kor. na kosztą podróży dla tegoż funkcyonaryusza, nadto preliminarzuje Wydział krajowy na rok 1904 dla instruktora mleczarstwa i tegoż pomocnika na pokrycie kosztów podróży o 60 kor. wyższą, w porównaniu z rokiem 1902, gdyż o tę kwotę roczna karta jazdy kolejowej jest droższą. Wyszczególnione nowe żądania Wydziału krajowego są uzasadnione, a komisya gospodarstwa mniema, że proponowana przez Wydział krajowy rezolucya 3., co do przyznania potrzebnych na utrzymanie biura mleczarskiego kredytów odpaść może, skoro kredyta te w budżety krajowe za lata 1903 i 1904 wstawione zostały.

Ze względu na przedstawiony stan rzeczy Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa w kraju.

2. Sejm ustanawia następujący etat osób i plac grona nauczycielskiego krajowej szkoły mleczarskiej w Rzeszowie:

Grono nauczycielskie składa się: a) ze stałego fachowego nauczyciela, zarazem kierownika szkoły; b) instruktora serkarza; c) instruktora mleczarza. Nauczyciel fachowy zarazem kierownik otrzymuje wolne pomieszkanie w zakładzie i pobiera roczną stałą placę w kwocie 3.000 kor, dodatek aktywalny w kwocie 300 kor. i pięć dodatków pięcioletnich, z których dwa pierwsze po 400 kor., trzy ostatnie po 600 kor. Nauczyciel fachowy, zarazem kierownik, jest urzędnikiem krajowym z prawami i obowiązkami, określonymi ustanową służby krajowej i statutem emerytalnym, uchwalonym przez Sejm na posiedzeniu z dnia 21. stycznia 1889. Instruktor serkarz otrzymuje prócz wolnego pomieszkania wynagrodzenie w kwocie 1.800 K rocznie; instruktor mleczarz otrzymuje oprócz wolnego pomieszkania wynagrodzenie w kwocie 1.200 K rocznie.

Naukę religii i przedmiotów ogólnie kształcących udzielają nauczyciele pomocniczy za remuneracyą czasowo przyjęci.

Przewodniczący:

Gorayski.

Sprawozdawca:

Wincenty Kraiński.

